

Biís

Biís (Felis Catus) yé elle'η biís jaluntog ittí nínójâmkwă na kansukwă lé-ii. Na yé bá déllin elle'η biís jaluntog-ii Felidae'η aala-lé. Biísá-sí sunnâηere tonη-lé in káíli ál karâb-máne-ii, maraη biísá dog taga dáárin na hamíla índéliná. Kila ál elle'η biísá ge kwa kí assó káíli ná ampáarakwe kíeη kurro'η uúη ál taga (takka) karába jassikwă-sí iwre. Niin asá 60 biísin kólá kummé kí biísán rimmin karába sunnâ'η dió. Niná 2021, híllâ gánníneη jáaηa kaíη álán 220 míri paagul ná kwa'η dóηa iní, na 480 míri nás biísá hamíla káíηá daldín dió.

Kí tin kurrâ ál-si beto in-si kaluηηi ál biísán elle'η jeeη ál-si mín Masir toy-lé tuuηa, ál dée-le biísás bagíηjaní káíη mín álán dákkíη dii 3100 Ísa'η waar, maraη jurguló karikueηo kulúηá'ηjwí na diíriēηjwí-lé in-si pááli díeη elle'η jeeη ál-si Ásia Dúgú-lé tuuηa dákkíη álán 7500 Ísa'η waar.

Biís bá toglón suur'íηjurgúnó-le na yé biís Felid'íη aala lé-ii naη jaluntog gé. Yé suur kakkíre na durtês kee, naη-si waarwaar jaíηel, na kage sikká, na goobeηa karágá kee. Na ilaiη-si jíwííηie álán kíeη rimmeηa dokkéηa iiru. Déeη luul'íη jagil jimaη'íη jaím-lé sunnâ kakkíre ge. Kí ilaiη ál biís jísíηo'η jalutog-ii, bá maraη yé awla dítin pii. Na in ál yé kerηa'ηjâmdueηo-ii, yé saasuηná riyá láíη kí subu'η síj na arra. Yé taga arkaηa kit kelaam ná daldínkwě kel á aamba, inná kila ál kutí na karába kansukwă kerηa pie.

Biís'íη pârne elle'η biísán kwă'η daariη-lé mín kí unâη namaη álán taáη äri kí jaaruηa suúrarrá awi, lóóná díηán díeη addi aw namaη álán oos paagul ál kirel. Elle'η biísá yeeη jurnyón gé ná lóηintía jállíηá dió in ál rimmin-lé kayé dóláηiηgaár'íη biísá-le. Kwa'ηdiigiηiηjasi biísá-le mat níη suúr kári kí baaru'ηjáa na ture'ηjáa, maraη biís karâbmáne'η jeeη'íη-ii sunnâη ere na jurnyón jundí biísá hamíla'η sunnâη-lé lóónóla daldín dió. Na día, kansukwă na karâba kosoota'η jaluntog'íη múúneηjeeη wala pááneηjeeη nyét-sís dóηányiítía.